

Mattilsynet

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Feltkontroll av hjorteviltkjøt

Sjukdommar hos hjortevilt

Mattilsynet DK Nordfjord
v/ Jørgen Langeland

Sjukdommar hos hjortevilt

Kva er sjukdom?

Ein mogleg definisjon: "*svekking som påverkar dyret sine normale funksjonar*".

Eksempel på sjukdom:

- Ø Infeksjonar
- Ø Ernæringssvikt (svolt eller mangeltilstander)
- Ø Forgiftningar
- Ø Parasittar
- Ø Arvelege tilstandar
- Ø Nydanningar (kreft)
- Ø Varme-/kuldepåverking
- Ø Kombinasjoner av desse.

Sjukdommar hos hjortevilt

Kvifor bry seg med sjukdommar hos vilt?

- Ø Samfunnet ønskjer oversikt over sjukdommer og smittestoff hos viltlevande dyr.
- Ø Kunnskap for å kunne forvalte viltstamma slik at sjukdom ikkje påverkar bærekrafta til bestanden og sikre at dyra/kjøtet er egna som menneskemat
- Ø For å beskytte viltet mot fare for unødige påkjenningar og belastningar som følgje av sjukdom
- Ø For å hindre og førebygge smitteoverføring til tamdyr
- Ø For å hindre og forebygge smitteoverføring til menneske
- Ø For å kunne reagere når miljøendring som arealinngrep, forureining, klimaendring m.v. påverkar dyra si helse og overleving

Sjukdommar hos hjortevilt

- Frå 1998 til 2006 rapporterte den kommunale viltforvaltninga i ein del kommuner inn funn av sjuke/daudt hjortevilt.
- I dette materialet på 2716 dyr var det
 - berre 10 % som hadde en spesifikk sjukdomsdiagnose
 - 15 % blei klassifisert som "avmagra"
 - 26 % hadde ein eller anna mekanisk skade.
 - 28 % fekk ingen diagnose (dyret var råttent, ingen funn mv..)

Referanse: Helseovervåkingsprogrammet for hjortevilt (sjå www.vilthelse.no!).

Dvs. at hjortevilt er i stor grad prega av "tilfeldige" sjukdommar og skadar

Teikn til sjukdom hos hjortevilt

Illustrasjon
A.O. Foss

Teikn til sjukdom hos levande dyr

Eit alvorleg sjukt dyr vil ofte vere:

- **mindre vaksomt, verke meir "tamt" enn normalt.**
- **kan også verke apatisk, aggressivt eller vise anna unormal atferd.**
- **vil ofte ha slepande eller sjanglete gange, henge med hovudet og ikke bevege øyrene så mye som normalt.**
- **På nært hold kan ein ofte sjå at pelsen er glanslaus og pjuskete, og augene kan ha eit innadvendt, lidande uttrykk.**

Teikn til sjukdom på slakt og kadaver

- *Er skrotten symmetrisk?*
- *Har lymfeknutane normal utsjånad/er dei forstørre?*
- *Har kroppsholene normale hinner (bryst/buk)og normalt innhald?*
- *Luktar det normalt?*
- *Er fargen normal ?*

Alvorlege smittsomme sjukdommar

A-sjukdommar

Blåtunge

Miltbrann

Rabies

Munn og klauvsjuka

Alvorlege smittsame sjukdommar

B-sjukdommar

Hundens dvergbendemark (*Echinococcus granulosus*)

Revens dvergbendemark (*Echinococcus multilocularis*) **OBS!**

Paratuberkulose

Tuberkulose

Fugletuberkulose i lymfeknutar tarm hos rådyr

Andre smittsame sjukdommar - virus

Virus - Elgvorter (fibropapillomatose)

Ondarta katarrfeber

- Alvorleg virussjukdom
- Førekjem av og til hjå hjortedyr her i landet.
- Skuldast eit herpesvirus frå sau og geit.
- Infeksjonen gir høg feber og betennelse ulike stader i kroppen.
- Endar som oftast med døden.
- Smittar ikkje til menneske.

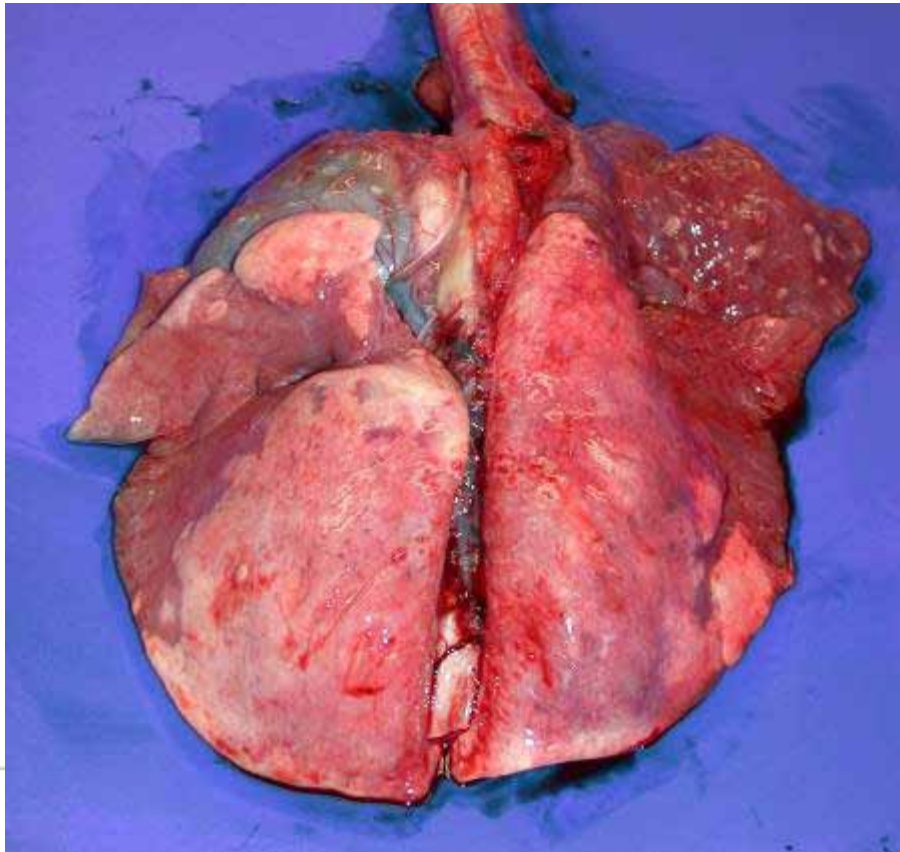

Vanleg førekommande bakteriesjukdommar

- Mange typar bakteriar kan forårsake sjukdom hos dyr
- Infeksjon med bakteriar kan skje i alle organ
 - leddbetennelse, lungebetennelse, sårinfeksjon
- Sårinfeksjonen kan spre seg til omkringliggande vev, f.eks. seneskjeder, senar og ledd, eller til buk- eller brysthole ved stangeskadar.
- Bakteriene kan også gå over i blodbanane og forårsake blodforgiftning (sepsis).
- Hjortevilt med infeksjonar må kontrollerast av Mattilsynet

Bakteriesjukdommar

Bakteriell lungebetennelse

Bakteriesjukdommar

Fotråte (nekrobasillose) hos rein

Parasittar er vanleg førekommande hos hjortedyr

Leverikter

Ulike bendelorm

Hjernemakk

Lungeorm

Pelslus

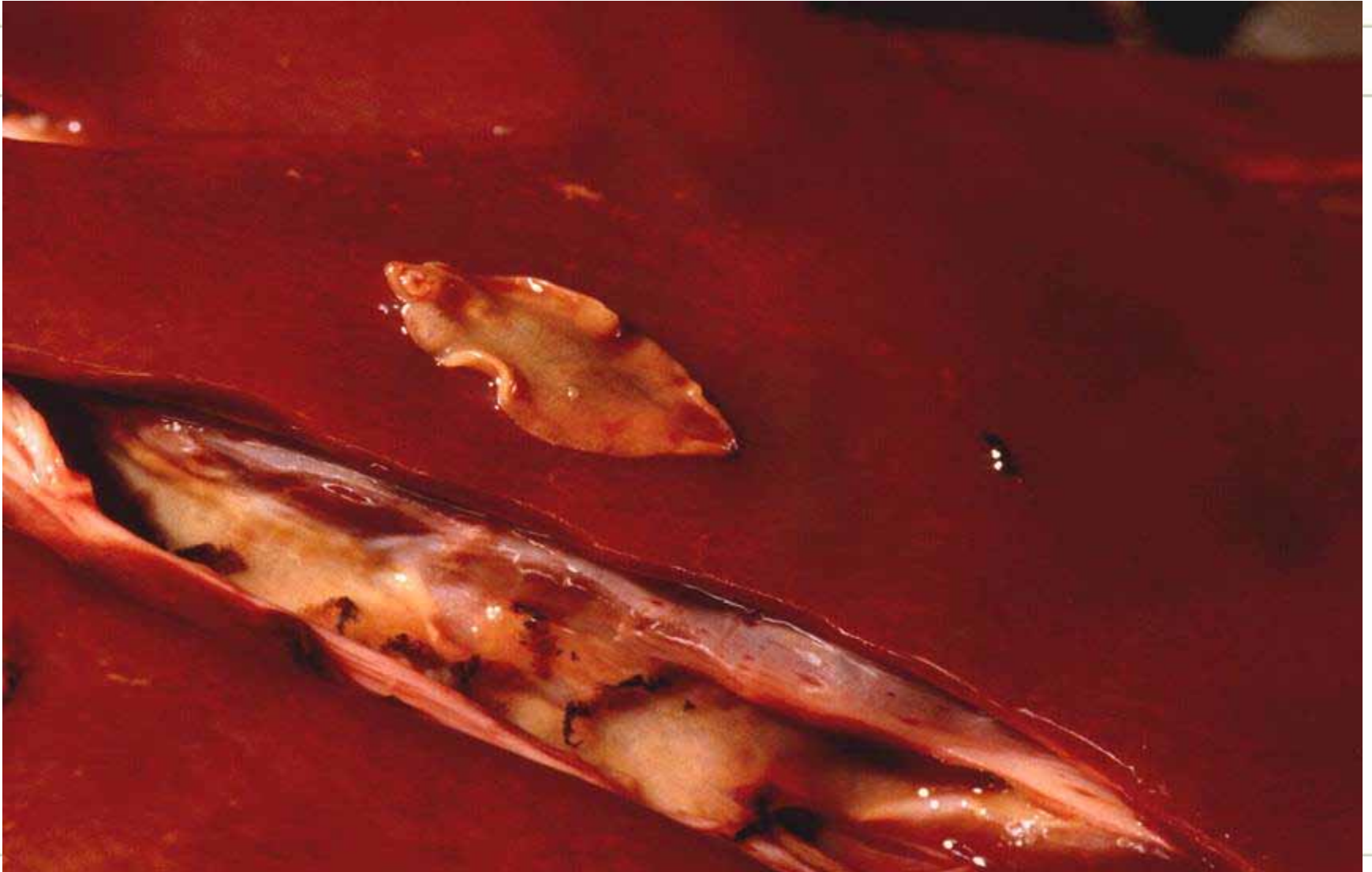
Skogflått

Hjortelusflua

Pelsmidd

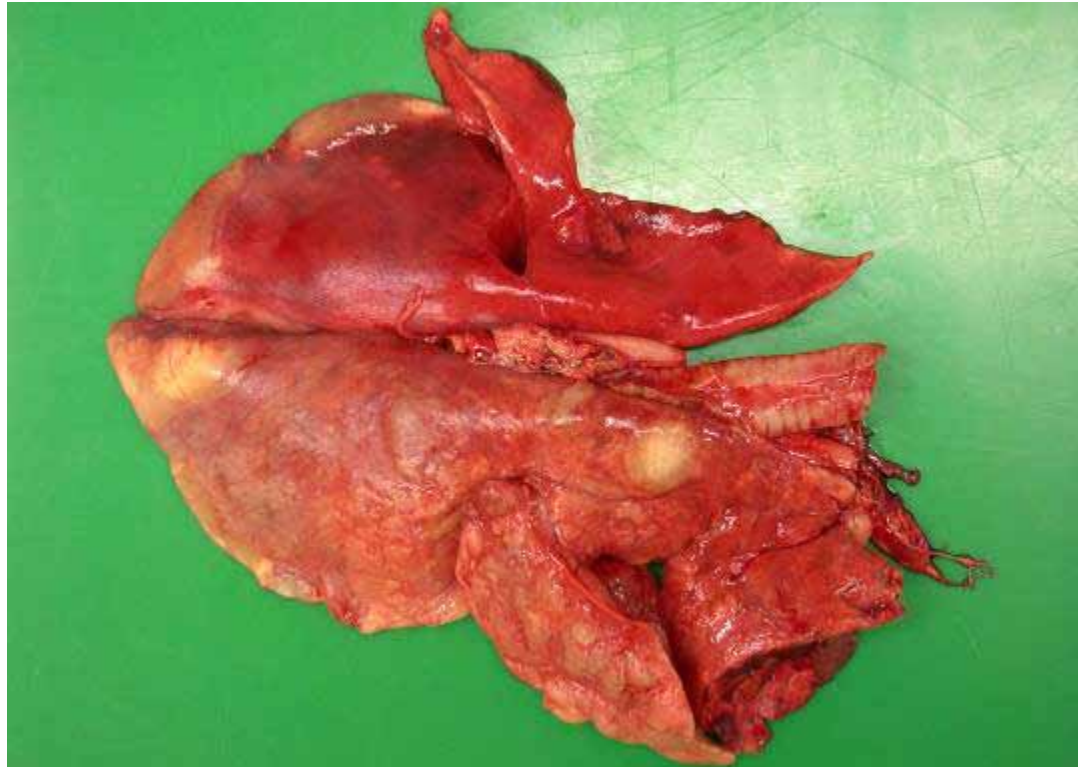
Hudbrems og svelgbrems

Stor leverikte

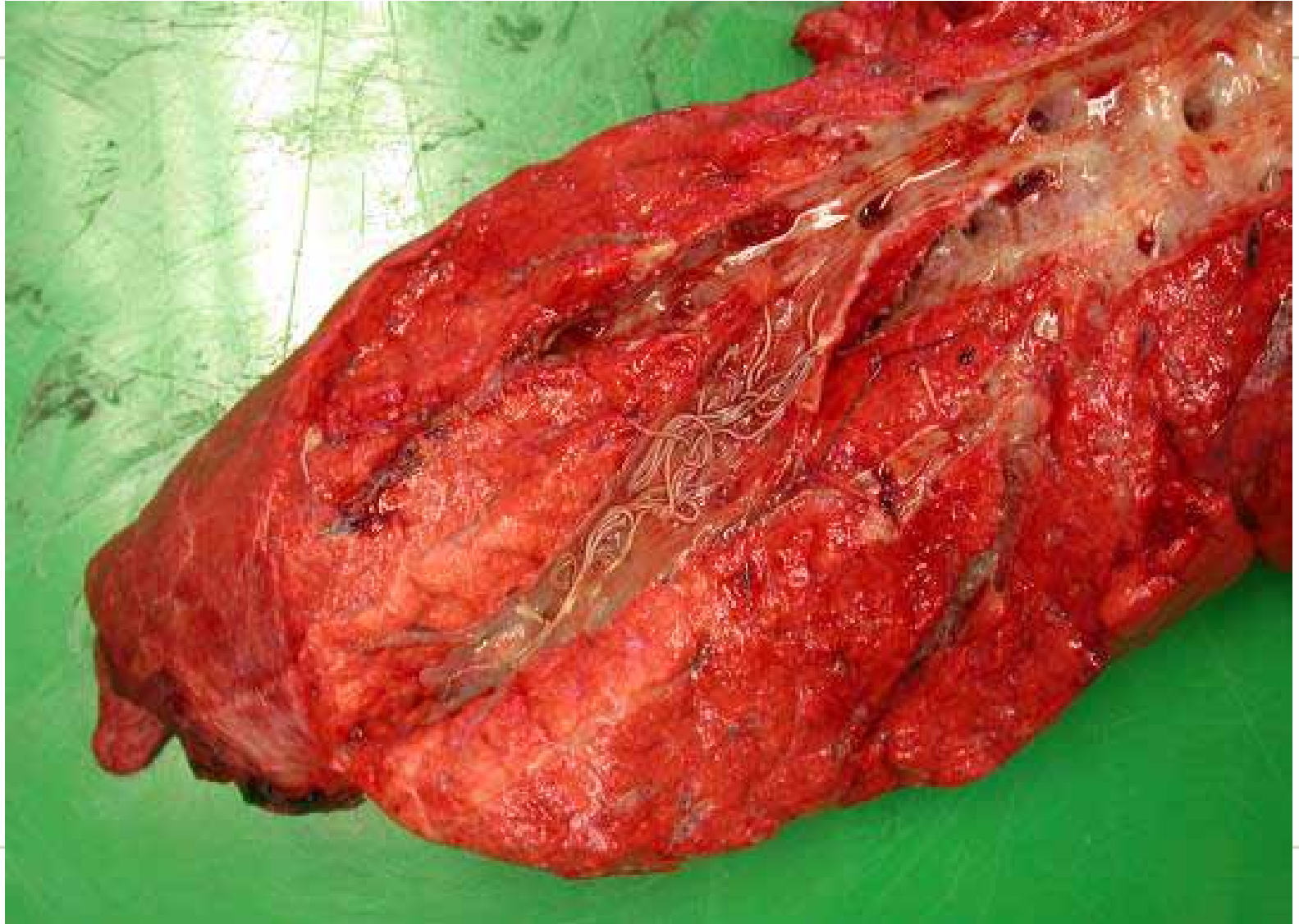

Parasittar

Lungeorm

Lungeorm hos hjortekalv

Bendelorm cyster (tintar/cysticerkar)

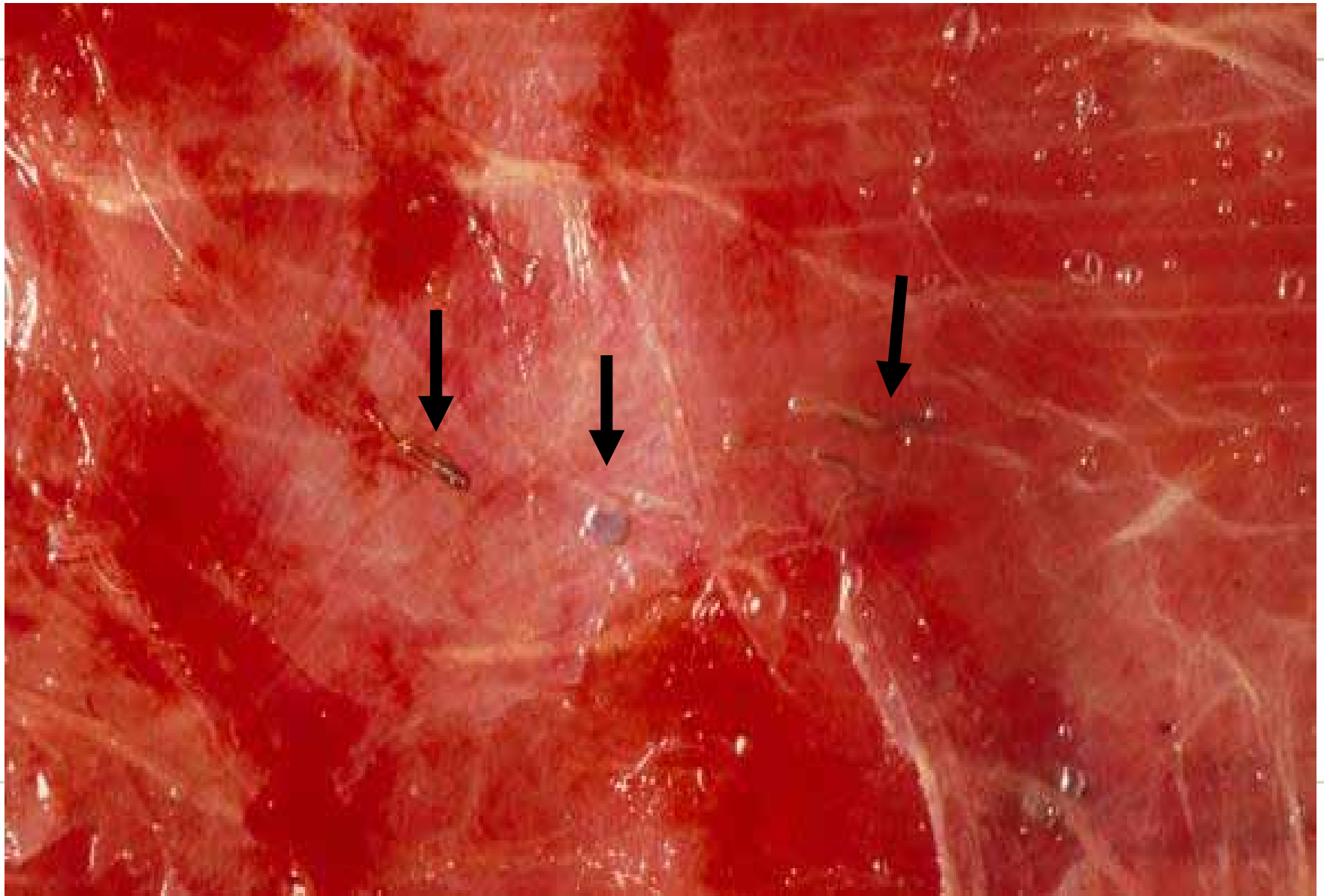
Lever frå elg med tintar (cysticerkar)

Hjernemakk - *Elaphostrongylus rangiferi*

Hjernemakk i hjortekjøtt

Hjortelusflue på elg

**Blodsugande parasitt
som går på hjortedyr**

Ikkje-smittsame sjukdommar

Brunstlever

Grå stær (katarakt)

Medfødte misdannelsar

**Dette er normalt sett
uproblematiske tilstandar
i forhold til godkjenning
av dyret**

Ikkje-smittsame sjukdommar

Svulstar – kan vere
godarta eller
ondarta (kreft)

Biletet viser ondarta
leversvulst frå elgku
Kjøtet må kasserast.
Dyr med svulstar må
kontrollerast av
Mattilsynet

Skadar - vil vere eit vanlege funn

Ulike typar :

Trafikkskadar, fallskadar, stangeskadar, skotskadar

Ulike konsekvensar:

Frå bagatellmessige lokale reaksjonar i skinnet -
til alvorlege infeksjonar i indre organ, bein etc.

Vurdering:

Omfang - kva organ er involvert, åpne / lukka skadar, nye / gamle, etc.

Feltkontrolløren bør vere restriktiv med å godkjenne slike dyr